

Zpráva z akce Švédsko – poznávací exkurze za projekty PRV

Od 14. do 18. října 2019 uspořádala Celostátní síť pro venkov (CSV) RO Olomouc, zahraniční exkurzi za projekty Programu rozvoje venkova do Švédska. Zahraniční exkurze byla organizována za účelem sdílení příkladů dobré praxe PRV, inspirace a námětů, které mají přispět k širším možnostem čerpání finančních podpor PRV. Ukázka jiných postupů a typů aktivit motivuje k novým možnostem uplatnění PRV pro rozvoj regionů. Cílem akce bylo vytvořit prostor pro diskusi o řadě projektů a podpořit předávání zkušeností a poznatků. V průběhu 5 dnů bylo umožněno setkání účastníků exkurze se zástupci MAS, regionální samosprávy a dalších rozvojových organizací v regionu, zemědělských farem, a byly předány zkušenosti při přípravě, realizaci a následné udržitelnosti inspirativních projektů prospěšných pro rozvoj regionu, místních farem a podnikání s vazbou na zemědělství.

Exkurze byla zahájena v pondělí 14. října, krátce po páté hodině ráno odjezdem autobusu z Olomouce, směrem severní Německo. Cestou autobus zastavoval na benzínových stanicích a odpočívadlech, aby se mohli účastníci občerstvit a odpočinout si v průběhu dlouhé cesty. Na začátku cesty všechny účastníky v autobuse přivítala **Ing. Kateřina Mračková**, ředitelka SZIF RO Olomouc a krátce pohovořila o aktuální situaci v oblasti administrace žádostí o dotaci z Programu rozvoje venkova z pohledu SZIF, aktuálních novinkách a možnostech. Závěrem popřála účastníkům šťastnou cestu a mnoho inspirativních zážitků a poznatků. Následně se slova ujal **Ing. Tomáš Čermák**, krajský koordinátor Celostátní sítě pro venkov, který účastníky seznámil s aktivitami CSV a více přiblížil plánovaný program a podrobnosti exkurze.

V 17:00 jsme dorazili do města Güstrow v severním Německu, kde nás vřele přivítal pan Olaf Pommeranz předseda Místní akční skupiny LAG Güstrower Landkreis. Spolu s dalšími členy Místní akční skupiny nám představil projekt Erlebnis-Büdnerei. Tento projekt je umístěn v areálu Wildparku. Tento park leží na ploše 200 ha a jeho cílem je ukázat návštěvníkům přírodní bohatství zdejší krajiny. V parku je možno nalézt řadu původních druhů rostlin i zvířat. Návštěvníci se zde mohou setkat například s medvědem, rysem nebo vlkem. Ve výběžích je možno pozorovat také jeleny, divoká prasata, koně, hospodářská zvířata, či vodní ptactvo. Návštěvníci, kteří pocházejí z velkých měst, si tak zde mohou prohlédnout zvířata, která se v těchto místech kdysi dávno pohybovala volně. Předmětem projektu Erlebnis-Büdnerei, který nám byl představen, je výstavba multifunkční stodoly. Stodola byla dokončena v letošním roce a její výstavba a realizace projektu trvala přibližně rok. Tato budova byla postavena dle předlohy tradičních historických budov v této oblasti a byla postavena dle tradičních postupů. Ve stodole se nalézají ukázkové chlévy s hospodářskými zvířaty a expozice historického venkovského a zemědělského náčiní. Součástí budovy je také malá kavárna, sloužící k občerstvení všem návštěvníkům Wildparku. Snahou kavárny je zároveň podporovat místní produkty a lokální výrobce. Sortiment kavárny je tak úzce zaměřen na regionální produkty, což jde s venkovským charakterem budovy a celkovým vzhledem Wildparku velmi dobře dohromady. Ročně navštíví Wildpark a tedy i realizovaný projekt více než 150 000 návštěvníků. Vstupné pro dospělého je ve výši 13 Euro a pro dítě 8 Euro. O obrovskou rozlohu parku včetně všech zvířat se stará mimo sezónu okolo 30 osob a v průběhu sezóny i více než 40 osob. Vzhledem k finanční náročnosti správy parku, je celý areál podporován také z rozpočtu města Güstrow. Projekt výstavby stodoly stál přibližně 1,2 milionu Euro, přičemž téměř 940 tisíc Euro bylo hrazeno v rámci projektu LEADER. Podíl financování z evropských zdrojů je tak přibližně 90%. Jednalo se o klíčový projekt této MAS, který jak následně pan Olaf poznamenal, znamenal jednu sedminu celkového ročního rozpočtu MAS. Projekt vzbudil v účastnících velký zájem a ihned byly diskutovány možné formy realizace u nás s vazbou na agroturistiku. Následně nám představil další projekty, které jeho MAS realizovala v okolních městech a které stojí za zmínku. K projektům, o kterých pouze hovořil, rozdal účastníkům informační

materiály. Následovala krátká diskuze na téma možnosti realizovaných projektů u nás a v Německu a také rozdílů ve fungování Místních akčních skupin. V rámci diskuze jsme se dověděli, že pan Pommeranz je manažerem zároveň dvou MAS. První se rozkládá na 1300 km² se 116 tisíci obyvateli a druhá na 200 km² s 95 tisíci obyvateli, jedna MAS má roční rozpočet okolo 7 milionů Euro a v letošním roce obě MAS realizovaly přibližně 132 projektů. Tyto informace byly cenné především pro naše zástupce MAS, kteří tak mohli získat cenné srovnání o fungování Místních akčních skupin v obou zemích. Po ukončení diskuze se zájemci mohli občerstvit kávou a sladkým zákuskem z kavárny a přibližně v 19:00 jsme odjžděli směr Rostock do přístavu.

„Tento projekt je velmi podnětný a věřím, že i u nás by se daly najít vhodná místa, kde by se dal podobný projekt vytvořit. Celková myšlenka ukázky tradičního bydlení, řemesel, a původních zvířat s vazbou na zemědělskou činnost, půdu a lesy, je skvělý nápad, který by se dal postupně rozvíjet i u nás.“

Miroslav Kovařík, starosta obce Modrá, účastník exkurze.

Do Rostocku jsme dorazili o tři čtvrtě na osm večer. Nalodili jsme se na loď a následoval noční přejezd do Švédska. Dorazili jsme krátce po čtvrté hodině ráno a v pět hodin ráno už autobus se všemi účastníky pokračuje dále do Švédska směr Unnaryd. Okolo půl deváté ráno jsme přijeli a ubytováváme se na farmě Tiraholms Fisk, nedaleko obce Unnaryd. Farma Tiraholms Fisk, leží na břehu jezera Bolmen, dvanáctého největšího jezera ve Švédsku. Rodina, která zde žije, se již po tři generace zabývá lovem a chovem ryb, jejich zpracováním a prodejem. Součástí farmy jsou budovy pro chov a zpracování ryb, udírny pro úpravu rybích produktů, obchůdek s prodejem produktů přímo na místě, restaurace s pokrmy z čerstvých ryb a hotel pro ubytování návštěvníků. Hotel slouží jak turistům, kteří si zde přijedou vychutnat krásy jezera Bolmen, tak především školám a studentům, kteří sem jezdí na výukové programy zaměřené na ochranu vodních zdrojů a kvality vody. V areálu se nachází také výzkumná stanice, mající za úkol monitorovat a chránit množství a kvalitu vody v jezeře Bolmen, jako největšího zdroje pitné vody pro širokou oblast Hylte, kde se zrovna nacházíme. Farma Tiraholms Fisk byla součástí LEADER projektu s názvem “Besöksanläggningarnas form och funktion” o celkové financování 861 500 Švédských korun. V roce 2016 si farma zažádala a v roce 2018 také dostala podporu ve výši 200 000 Švédských korun prostřednictvím Evropského námořního a rybářského fond (EMFF).

Po ubytování následoval krátký dopolední blok v přednáškové místnosti hotelu Tiraholm. Zde nás přivítal Micael Arnstrom, starosta obce Hylte, který nás doprovázel po celou dobu našeho pobytu zde. Pan Arnstrom, nám přiblížil demografické, ekonomické i sociologické stránky této oblasti a snažil se nám tak ve zkratce přiblížit v jakých místech se nacházíme a jaké jsou silné i slabé stránky daného území. Oblast Hylte se rozkládá na přibližně 1000 km² a trvale zde žije okolo 11000 obyvatel. V oblasti se nacházejí převážně lesy a jezera a oblast tak byla vždy zaměřena především na dřevařský průmysl a drobný rybolov. Mimo to se zde však velmi daří také kovozařujícímu průmyslu a je zde řada velkých firem vyrábějících komponenty pro přední automobilové závody. S poklesem ceny papíru na světových trzích však postupně docházelo k poklesu dřevařského odvětví a postupnému snížení těžby. To se oproti tomu velmi pozitivně odrazilo na zvýšení turistického ruchu, což je spolu s ochranou přírody a místní spoluprací směr, kterým se oblast ubírá nyní.

Následně se přítomným představila také Marion Eckhard, z Místní akční skupiny LAG Halland, která nás spolu s panem starostou a svými kolegy v průběhu celého našeho pobytu doprovázela a která nám také představovala jednotlivé projekty a zodpovídala četné dotazy. Marion měla původně připravenou prezentaci o činnosti jejich MAS, ale vzhledem k tomu že nás již tlačil čas, přesunuli jsme tuto prezentaci na závěr našeho pobytu. Časové rozvržení akce bylo v pořádku, ale zpoždění se nabralo překladem výkladu do češtiny a také zodpovídáním dotazů.

„Zvolené projekty byly různorodé, inspirativní a skvělé. Vše hodnotím kladně. Jediný problém vidím v tom, že zahraniční partner nepočítal s překladem výkladu do češtiny, díky čemu se nám program často natáhnul.“

Iva Svobodová, MAS Šumperský venkov, účastník exkurze.

Krátce po jedné hodině odpoledne jsme vyrazili směr pobřežní město Falkenberg. Ve Falkenbrgu jsme zamířili přímo na obecní úřad, Falkenberg kommun, před kterým již k počtě naší návštěvy souběžně se všudypřítomnou švédskou vlajkou, vlála také zcela netradičně vlajka česká. Na úřadě nás v zasedací místnosti osobně přivítal pan Per Svensson, starosta města Falkenberg a současně také nositel nejpoužívanějšího švédského příjmení. Ve svém úvodním projevu nám přiblížili jakou působnost a zároveň odpovědnost nesou na bedrech švédské obce a s jakými nejčastějšími problémy se potýkají. Ve svém výstupu sdělil přítomným, že aktuálními prioritami města Falkenberg je nyní především získání nových občanů, přilákání nových podnikatelů a kvalifikovaných pracovníků a tomu odpovídající možnosti a úroveň bydlení. Čímž vysvětlil přítomným, že menší obce ve švédsku se potýkají s odlivem obyvatel a uvedl tak do kontextu projekty, které nám byly následně představeny, a předal slovo paní Susanne Thorsson z MAS Halland.

Susanne Thorssonová nám nejprve představila projekt Falkenbergs Matdagar, realizovaný jako projekt LEADER o celkových nákladech 345 551 Švédských korun. Jedná se o vytvoření foodfestivalu, který je zaměřen výhradně na místní a lokální dodavatele a producenty. Snahou festivalu byla podpora místní produkce, podpora krátkých dodavatelských řetězců a vytvoření prostoru po vzájemnou spolupráci a posílení pozice lokálních výrobců vůči konkurenci. Každý výrobce a prodejce se musí před festivalem registrovat a je předem prověřen, zda splňuje všechny potřebné podmínky. V předchozích letech bylo na festival registrováno 24 výrobců a v letošním roce to již bylo 54 registrovaných. Obliba festivalu roste každým rokem a pravidelně jej navštěvuje více než 20 000 návštěvníků. V roce 2018 dokonce festival získal ocenění „This years worth a trip“ a v letošním roce byl dokonce nominován na prestižní ocenění „Great tourist price“ a zařadil se tak na špičku v celém Švédsku.

Následně se prezentace ujal pan Jan Melkersson mající na starost Falkenbergský průmysl a obchod a představil nám druhý projekt. Druhým představeným projektem byl Lev din drom Falkenberg neboli Žij svůj sen Falkenberg. Projekt se snažil řešit úbytek obyvatel na venkově, zastavit odliv do velkých měst a naopak přilákat lidi zpět na venkov. V rámci projektu bylo vytvořeno 24 motivačních videí, jejichž cílem bylo ukázat jak šťastně a krásně se žije na venkově. Tyto videa se následně postupně šířila po sociálních sítích. Město zároveň odkoupilo velké množství nevyužívaných domů a bytů a v rámci projektu je nabídlo k prodeji. Ještě než bylo zveřejněno poslední video, tak se na město obrátilo 600 rodin s žádostí o koupi domu a přestěhování se na venkov do města Falkenberg. V prvním ze série videí, se objevila paní Lisa Lemke, která všem vyprávěla svůj příběh o tom, jak se jí podařilo splnit si sen a navzdory všem předpokladům si na venkově otevřít vlastní pizzerii a rozjet vlastní úspěšné podnikání. Právě tento pilotní díl s Lisou Lemke sklídl obrovský úspěch a motivoval velké množství lidí k přesunu svého podnikání z města na venkov. Ačkoli se to ze startu zdálo jako nemožné a absurdní, Lise se povedlo něco, co pravděpodobně nikdo nečekal. Její restaurace Prostens Pizza patří mezi nejznámější v oblasti a na rezervaci stolu čekají lidé i tři roky a neváhají urazit stovky kilometrů, jen aby jí navštívili. Z paní Lemke samotné se díky tomu stala veřejně známá osobnost, vydává vlastní kuchařky a dokonce má vlastní televizní pořad o vaření. V letošním roce se Lisa stala součástí LEADER projektu s názvem Producenten matens hjaltar, jehož cílem je vytvořit 10 propagačních videí, kde Lisa zpovídá místní producenty a společně představují význam používaných surovin, hrdosti a odpovědnosti k vlasti ke svým kořenům a národním zdrojům. Cílem projektu je podpořit místní produkci a zvýšit přidanou hodnotu lokálních producentů. Po dokončení se filmy budou slavnostně promítat v průběhu Falkenberg foodfestivalu.

Do třetice se slova ujala Maria Wangselová z MAS Halland, která přítomným představila projekt LEADER Vi Landsbyggare Halland. Projekt navazuje na předchozí téma a snaží se řešit situaci vylidňování venkovských oblastí. Dle průzkumu, který na toto téma proběhl, je totiž ve veřejném mínění řada nepravdivých, anebo zkreslených informací, které se ve společnosti svévolně šíří a poškozují celkový obraz venkova, tak jak je společností vnímán. Často je předkládáno, že na venkově není dostatek zaměstnání, odpovídající školství, infrastruktura, anebo podmínky pro rozvoj podnikání a trávení volného času. Cílem projektu je vytvořit osvětovou kampaň, opět v podobě videí a dalších marketingových kroků, za použití sociálních sítí a podobných nástrojů a změnit tyto zažitá stereotypy a přesvědčit především mladou generaci, že trend

v bydlení se postupně mění a že i na venkově lze kvalitně a srovnatelně, ne-li lépe, žít tak jako ve velkých městech.

Závěrem nám byly také představeny dva crowdfoundingové LEADER projekty s názvem Crownfounding Halland (2017) a Crownd4region (2019) a byla nám přiblížena celá myšlenka crowdfoundingových aktivit. Celá myšlenka skupinového financování, kdy větší množství jednotlivců přispívá malými obnosy za účelem dosažení potřebné částky nutné k uskutečnění společného projektu, je velmi zajímavá a vyžaduje jistou úroveň důvěry, odpovědnosti a především vysokou míru schopnosti spolupráce. Nemohu mluvit za všechny účastníky exkurze, ale myslím, že právě vysoká míra spolupráce na všech úrovních je pro švédský způsob implementace a realizace ať už velkých či malých projektů typická a tento model se osvědčuje jako velmi funkční.

Po ukončení třetí prezentace následovala krátká diskuze mezi všemi zúčastněnými a zodpovídání dotazů. Po ukončení diskuze jsme se přesunuli zpět do autobusu a následoval přejezd do již výše zmíněné pizzerie Prostens Pizza. Zde nás osobně přivítala paní Lisa Lemke a podělila se s ostatními o své zkušenosti s realizací projektů, o nichž jsme chvíli předtím slyšeli. Následovala část dotazů a společná diskuse nad daným tématem. Závěrem jsme se rozloučili s paní Lamke i se zástupci samosprávy obce Falkenberg a po deváté hodině večerní vyrazili zpět na ubytování a nocleh do Tiraholmu.

„Na exkurzi se mi líbilo, jak se snaží přilákat lidi na venkov. Konkrétně mě inspirovalo vyhledávání volného bydlení, především pro mladé - projekt splňte si sen. Exkurzi považuji za velmi efektivní, člověk při ní získal nové informace a podněty nejenom ze zahraničí, ale měl možnost diskutovat i s ostatními účastníky exkurze a získat tak nové informace a jejich zkušenosti při řešení společných problémů.“

RNDr. Dagmar Daňková, starostka obce Dešná, účastník exkurze.

„Nejvíce se mi líbila exkurze ve městě Falkenberg a návštěva municipality, kde mne opravdu inspirovala nabídka Crowdfundingových aktivit místních MAS a zatraktivňování původně vylidněných venkovských oblastí.“

Mgr. Ivo Slavotínek, místostarosta města Velká Bystřice, účastník exkurze.

Následující den ihned po snídani účastníci opět nasedli do autobusu, který vyrazil za dalšími zajímavými projekty směrem Brunnsbacka Sagvarn. Nejdříve jsme se zastavili uprostřed hustých švédských lesů, kde nás srdečně přivítala paní Anna Roose viceprezidentka územního celku Hylte a zároveň aktivní politička. Ta nám krátce pohovořila o oblasti Hylte a zdejších lesích a dřevozpracujícím průmyslu. Následně nám představila nejstarší budovu pily na dřevo, která se v této oblasti nachází a před kterou jsme zrovna stáli. Jako zajímavost nám také sdělila, že právě zde se v roce 1794 narodil celosvětově známý švédský botanik a mykolog Elias Magnus Fries, tvůrce prvního taxonomického rozdělení hub. Následně se slova ujala paní Kristina Karlsson, členka výboru kraje Halland a rovněž aktivní politička. Ta nám krátce nastínila situaci s přílivem uprchlíků a s jejich aktivním začleňováním. Vysvětlila přítomným, že základem přilákání obyvatel zpět na venkov je vzájemná spolupráce mezi jednotlivými městy. Základním cílem je dle jejich slov především přilákání nových podnikatelů a kvalifikovaných pracovníků, od čehož si slibují také více pracovních míst, která mohou přilákat nové lidi na venkov.

Jako třetí se slova ujal pan Johanes Kabel, který v těchto místech dlouhodobě žije a který nám představil projekt Into The Woods. Pan Kabel před pár lety pořídil poměrně rozlehlé zalesněné území. Pokud tak člověk v tomto území učiní, tak se předpokládá, že začne s kácením stromů a výsadbou nových, respektive lesnický hospodařit. Úvěry, které si musí člověk na nákup lesních pozemků ve Švédsku pořídít, jsou velmi velké a těžba dřeva je tak jediný způsob, jak efektivně ekonomicky hospodařit. Pan Kabel má však ke zdejším lesům hluboký vztah a začal uvažovat, jakou cestou by bylo možné lesy chránit a zároveň podpořit vztah mezi lidmi a lesem. Začal tedy spolu se svým kolegou lesníkem a vymýšlet alternativní způsoby využití lesa. Společně realizují workshopy zaměřené na představení krás lesa a jeho významu pro společnost, ale i člověka jako jednotlivce. O víkendových workshopech tak provází byznysmeny a manažery z velkých měst, kteří sem jezdí

za nalezením klidu a sebepoznání. Vrcholem této činnosti byl pilotní nultý ročník festivalu Into The Woods. Cílem festivalu je přiblížit lidi zpět k lesu a naopak. Během týdne na festivalu lidé žijí přímo v lese. Společně si vaří, jí a učí se nejrůznějším řemeslům s využitím přírodních materiálů. Práce se dřevem, keramikou nebo vlnou, to vše je náplní tohoto velmi netradičního nápadu. O festival je velký zájem a dle slov pana Kabela se hodlají každoročně zlepšovat. Po té co jsme si užili krátkou procházku lesem a poslechli si o tomto, na naše poměry, velmi netradičním projektu, vrátili jsme se zpět do autobusu a vyrazili do nedaleké pekárny a kavárny Backasten Bageri & café.

Backasten Bageri & café, je výsledkem dalšího LEADER projektu s názvem Mat, möten, miljö - odlingsträdgård för lärande och landsbygdsutveckling. Myšlenkou projektu bylo vytvořit místo setkávání jak pro obyvatele oblasti, tak pro občasné návštěvníky, kteří se prakticky či teoreticky točí kolem kultivace, jídla a životního prostředí. V rámci projektu byla vyvinuta platforma pro udržitelné jídlo, a to jak ve fyzické formě, tak i jako znalostní centrum, takže návštěvníci získávají znalosti, inspiraci a dobré příklady prostřednictvím nových setkání a ukázek přímo na místě. Kavárna Bäckhästens představuje místo zaměřené na ekologické zemědělství, udržitelnou produkci potravin a drobná potravinářská řemesla. Rodina, která pekárnu s kavárnou vede, produkuje potraviny dle tradičních postupů a zároveň se snaží využívat lokální a ekologické suroviny. Na pekárnu navazuje malý statek a ekologická farma. Všechny produkty, které zde nabízejí, pochází přímo odsud. Snahou projektu je podpořit zdejší rodinu jako začínající podnikatele a vytvořit přidanou hodnotu jejich výrobkům. Současně je z této pekárny také ekologické centrum, kde se pravidelně pořádají různé kurzy a přednášky tak, aby tato praxe mohla být dále sdílena a šířena i ostatním.

„Projekt na podporu začínajících podnikatelů byl asi největší inspirací. Určitě využijeme i dále nejen poznatky nabytých během exkurze, ale i navázaných kontaktů.“

Iva Svobodová, MAS Šumperský venkov, účastník exkurze.

Po obědě pokračovaly ve zdejších prostorách další prezentace projektů od dalších pracovníků MAS Halland, kteří sem dorazili a v průběhu se k nám připojili. Nejdříve nás přivítal prezident MAS Halland pan Tore Holmefalk, který následně předal slovo své kolegyni paní Jennie Dalsmark, která nám představila další projekty. Jeden z nejvíce zajímavých projektů byl projekt LEADER s názvem Doula och kulturfolk Hallands Mötesplatser. Jednalo se o projekt, na podporu žen, které jsou uprchlíky z Afghánistánu, Sýrie, Pákistánu, Íránu a dalších zemí, které se do Švédska dostaly během první vlny velké uprchlické krize. Cílem projektu je pomáhat těmto ženám v průběhu těhotenství a po něm. Řada partnerů od těchto žen nemohla ve Švédsku zůstat, anebo byli donuceni odjet jinam. Zajímavostí je, že z celkového počtu uprchlíků tvoří 40% právě ženy. Nejedná se tedy o malou skupinu a toto téma se tak nedalo dlouho přehlížet. Dle názoru paní Dalsmark, která za projektem stojí, je největším problémem to, že ženy pocházejí ze zemí, kde je na porod žen často pohlíženo z jiného úhlu a ne vždy je těmto ženám poskytnuta dostatečná zdravotní péče. Projekt je tedy široký a zahrnuje jak osvětovou činnost, tak podporu zdravotní a terapeutickou. Projekt nyní dále rozšiřují a školí nové porodní asistentky. Souběžně s tím zřizují a otvírají nová mateřská centra a mateřské školy. Prezentace byla doplněna fotografiemi z projektu, které byly rozvěšeny v místnosti, kde jsme se nacházeli. Po ukončení této prezentace ještě následoval prostor pro dotazy a krátká diskuze. Okolo druhého hodiny odpoledne jsme se pak spolu se všemi přítomnými členy MAS Halland přemístili autobusem zpět do Tiraholmu na odpolední mezinárodní workshop.

Cílem workshopu bylo především předání informací o aktuální situaci vývoje v oblasti rozvoje venkova a zemědělského, lesnického a rybářského sektoru v České Republice a ve Švédsku. Podělit se o vzájemné informace a zkušenosti v oblasti realizace projektů v rámci PRV a získat nové nápady a podněty.

Jako první vystoupil **Ing. Marian Jurečka**, poslanec Poslanecké sněmovny PČR a bývalý ministr zemědělství České republiky. V úvodu poděkoval organizátorům akce a také švédské straně za dobře připravený a obsahově velmi hodnotný program, kterého jsme se mohli účastnit. Následně se snažil švédským protějškům přiblížit základní charakteristiky českého zemědělství. Přiblížil historický vývoj českého zemědělství a také

faktory, které naše zemědělství na dlouhá léta ovlivnily. Při popisu aktuální situace pak podrobněji přiblížil ekonomické aspekty naší zemědělské produkce a soběstačnosti České Republiky napříč jednotlivými komoditami. Pozornost věnoval také podílu zemědělské půdy v ČR, malým a velkým podnikům nebo tématu hospodaření na pronajatých pozemcích. Následně přiblížil základní rozdíly mezi českým a švédským venkovem. Přiblížil více Program rozvoje venkova a potřeby a možnosti rozvoje venkovského prostoru u nás. Závěrem shrnul dosavadní výsledky v této oblasti a nastínil, kterým směrem je potřeba se ubírat v nadcházejícím období a čemu je potřeba věnovat pozornost.

Druhým českým přednášejícím byl **Mgr. Tomáš Chmela**, starosta města Slavičína, který přiblížil přítomným fungování obcí v ČR a možnosti spolupráce v této oblasti s Místními akčními skupinami. Následně přiblížil, v čem je působnost obcí v ČR a ve Švédsku odlišná a naopak jaké problémy a témata jsou v obou zemích stejné. Konstatoval také, že problém úbytku obyvatel na venkově a trend odlivu obyvatel do větších měst je téma, které máme obě země společné a jaké jsou možnosti obcí v otázce řešení tohoto problému.

Následně se slova ujala paní Ann-Mari Bartholdsson, hlavní vedoucí rozvoje regionu Halland a přiblížila nám základní specifika regionu. Dozvěděli jsme se, že region Halland je sedmým největším regionem ve Švédsku a je tvořen pouze šesti obcemi s celkovým počtem 330 000 obyvatel. Zazněla také často opakovaná věta a to že v oblasti zastavení úbytku obyvatel na venkově je potřeba intenzivní vzájemné spolupráce a že je potřeba tento problém řešit již na úrovni kraje.

Třetím vystupujícím byl analytik kraje Hylte pan Anton Larsson, který představil přítomným aktuální problémy kraje a možnosti jejich řešení. Z výkladu pana Larssona jsme se dozvěděli, že kraj Hylte trpí úbytkem obyvatel zejména kvůli tomu, že jeho valná většina oproti ostatním krajům, neleží na pobřeží. Zároveň však krajem prochází velmi důležitá dopravní tepna a Hylte je tedy tranzitní a velmi dobře dostupný kraj, což je velmi strategické místo k soustředění průmyslové výroby. K tomuto kroku napomohla mezi lety 2015 a 2017 také první vlna uprchlické krize, kdy se počet obyvatel kraje navýšil o bezmála jeden tisíc obyvatel. To jde ruku v ruce právě s rozvojem průmyslu a obsazování volných pracovních míst. Kraj na to bude rovněž reagovat zaváděním nových IT technologií, plánuje vytvoření nových 470 bytů v průběhu dalších dvaceti let.

Posledním přednášejícím tohoto dne byl pan **Ing. Radim Sršeň, Ph.D.**, starosta obce Dolní Studénky a také prezident Evropské asociace Leader pro rozvoj venkova. Ten představil fungování MAS v České republice, LEADER, Program rozvoje venkova a také aktuální směr a nové možnosti v nadcházejících letech.

Po této prezentaci již byl program třetího dne oficiálně ukončen.

Následující den ráno měli účastníci hodinu na sbalení zavazadel a vyklizení pokojů. Po vyklizení pokojů jsme naložili zavazadla do autobusu a vrátili se zpět na poslední část našeho programu. V zasedací místnosti hotelu nás nejdříve přivítala paní Marion Eckhard z místní akční skupiny Halland, která nás v předchozích dnech doprovázela na každém kroku. Ta nám ve své prezentaci představila, jak ve Švédsku funguje PRV, metoda LEADER, fungování MAS a také jednotlivé operační programy a implementační strukturu. Dozvěděli jsme se tak mimo jiné, že švédský model je založen na jednom řídicím orgánu a jedné platební agentuře. Také nám byla přiblížena podoba celé řady projektů. Další zajímavostí, kterou jsme se dozvěděli, bylo také to, že průměrně každý třetí projekt vytvoří nová pracovní místa a že průměrná cena jednoho projektu je cca 60 000 Euro. Souběžně s tím nám také představila jednotlivé cesty financování, ze kterých bylo patrné, že v programovém období 2014–2020 realizovali nejvíce projektů právě z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Následně nám tyto čísla více přiblížila a v grafech přítomným ukázala kolik nových technologií, pracovních míst a produktů bylo díky projektům vytvořeno. Následně nám podrobněji přiblížila několik konkrétních projektů jako Ung i Halland1 a Ung i Halland 2 oba LEADER projekty, jejichž cílem jsou sportovní, kulturní a vzdělávací akce pro mládež. Projekty jsou tvořeny řadou dílčích drobných projektů a jejich kompletní správu má již na starosti samotná MAS Halland. Dalším projektem byl projekt Ett utvecklate fiske i Kattegatte, zaměřený na rybáře, zlepšení jejich vzájemné komunikace. V závěru představila také mezinárodní projekt na integraci migrantů Immigrant Integracion to Rural Areas a potvrdila tak všem přítomným že toto

téma je ve Švédsku stále velmi aktuální. Její výklad doplňoval pan **Ing. Radim Sršeň, Ph.D.**, který zdůrazňoval přítomným základní rozdíly v oblasti realizace projektů u nás a ve Švédsku.

Posledním přednášejícím byl pan Juha Rankinen, manažer vodní výzkumné stanice na jezeře Bolmen, který nám krátce pohovořil o ochraně vodních zdrojů a kvality vody v jezeře Bolmen. I když jeho prezentace neměla přímou vazbu na žádný projekt PRV, tak téma ochrany vodních zdrojů a zadržování vody v krajině je stále více aktuální i u nás a jeho prezentace tak byla velmi zajímavá. Jedním z faktorů, který ovlivňoval kvalitu vody, byl také povrchový smyv živin z okolní lesní půdy, kterému se dá zabránit správným lesním hospodařením a vhodným lesnickým opatřením.

Následně byla prezentační část ukončena a po ní již následovalo rozloučení se švédským protějškem a po druhé hodině odpoledne jsme opět nastoupili do autobusu a vyrazili směr přístav.

„Všeobecně mne hodně překvapila práce zahraniční MAS, dosud jsem se s nikým ze zahraniční MAS nesešla, bylo vidět, jak realizované projekty mohou fungovat i v opravdu odlehlých venkovských oblastech. Pak mě také velmi překvapilo, že taková země jako Švédsko má problém s vodou. Ale nepřekvapilo mě, že se už snaží problém řešit, mají výzkum i osvětu. Nejvíce mne zaujaly zkušenosti MAS s realizací projektů – např. tzv. deštníkové projekty, kdy je jeden žadatel, který zastřešuje velké území a jednotliví cílové uživatelé (např. malé organizace typu mateřská centra, sdružení aktivních seniorů) si pak jednoduchou formou mohou nechat proplatit své aktivity. U nás je v současné době jen jedna výzva, která takový typ projektu umožňuje. Vznikala za spolupráce s pracovní skupinou MAS a je v ní převis žádostí několik set milionů. Takže je vidět, že je o tento způsob realizace zájem. Určitě to pro mě mělo velký přínos a moc ráda bych byla za další pokračování.“

Mgr. Kateřina Černá, projektová manažerka SCLLD, MAS Šternbersko o.p.s., účastník exkurze.

Cestou do přístavu jsme ještě zastavili na krátkou zastávku ve městě Malmö ležící na trase. Vzhledem ke zpoždění, které jsme však v průběhu nabrali a nutnosti být jako vždy v přístavu s dostatečným předstihem, nebyl zde program nikterak organizován a účastníci dostali pouze určitý čas na menší procházku před náročnou cestou a případné občerstvení spojené s povinnou přestávkou našich řidičů. Po přestávce jsme již vyrazili do přístavu a opět nočním trajektem směr Trelleborg-Rostock. Ubytování jsme byli opět v lodních kajutách. Vylodění v Rostocku proběhlo opět v brzkých ranních hodinách a z přístavu jsme se již bez otálení vydali rovnou na cestu do České Republiky. Do Olomouce, cíle naší cesty jsme s občasnými přestávkami dojeli o půl deváté večer. **Ing. Kateřina Mračková** se ještě před příjezdem prostřednictvím mikrofonu se všemi přítomnými rozloučila a poděkovala jim za projevený zájem o účast na naší akci.

Akce byla tvořena různorodou skupinou účastníků. Mezi účastníky byli zemědělci, zástupci MAS, zástupci samosprávy i státní správy atp. V průběhu pětidenní exkurze byl pro účastníky připraven velmi pestrý program a díky jeho složení si každý z přítomných mohl najít předmět svého zájmu. V průběhu exkurze nám byla představena řada velmi zajímavých a inspirativních projektů a byl nám přiblížen proces administrace a realizace projektů ve Švédsku a Německu. Z vyjádření účastníků akce a také z dotazníkového šetření je patrné, že akce byla pro účastníky velkým přínosem a inspirací. Na představených projektech a postupech bylo možno porovnat fungování v oblasti realizace projektů Programu rozvoje venkova, ale o i rozvoje venkova v širším slova smyslu u nás a ve Švédsku. Taková srovnání jsou velmi cenná nejen pro získání potřebné inspirace a motivace k další práci, ale také k vytvoření srovnání pro hodnocení vlastní práce. Díky tomu se mohli účastníci přesvědčit, že náš i švédský venkov je sice velmi rozdílný, přesto jsou některé problémy a témata na našem venkově dosti podobné. V oblasti realizace projektů si ve srovnání se Švédskem nevedeme vůbec špatně a při návštěvě našich švédských kolegů bychom se jistě neměli za co stydět. Jedna věc, kterou si ale museli nutně odnést z akce všichni účastníci a která byla velmi patrná při všem, co jsme viděli, byla vysoká míra spolupráce a vzájemná odpovědnost. Některé z projektů, jenž nám byly přestaveny, mohly na účastníky působit až úsměvně, neboť na místo vysokých investic byly postaveny na drobných všedních věcech a opíraly se právě o vysokou míru vzájemné spolupráce, odpovědnosti a velmi typický švédský patriotismus. Mnohé další projekty, které nám byly představeny by se s drobnými úpravami daly velmi dobře

realizovat i u nás a mohly se tak stát inspirací pro některé z účastníků. Vidět určitý typ projektu a jeho fungování a reakci veřejnosti na již realizovaný projekt s postupem času, je velmi cenná zkušenost pro každého, kdo o realizaci podobného projektu uvažuje a tak tyto části exkurze byly ze strany účastníků velmi dobře hodnoceny. Souběžně s prezentací projektů bylo ze strany účastníků také velmi dobře hodnoceno již samotné setkání se zástupci Místních akčních skupin, obcí a krajů a možnosti výměny zkušeností a načerpání nových poznatků. V neposlední řadě také není možné zanedbat samotný přínos setkání účastníků exkurze mezi sebou. Vzhledem k tomu, že účastníci byly z různých pracovních sfér a ze dvou krajů našeho regionu, měli prostřednictvím exkurze také jedinečnou možnost vzájemného setkání a sdílení zkušeností a poznatků. Cíle, které si exkurze kladla, tak byly její realizací naplněny. Rovněž všichni dotázaní účastníci se o akci vyjadřovali jako o velmi dobře připravené a efektivní. Celostátní síť pro venkov je nástrojem komunikačním a jejím cílem je nalézat příklady dobré praxe a inspirativní příklady a vhodnou formou je přenášet, informovat, motivovat a podněcovat k diskuzi a k novým možnostem a cílům a zahraniční exkurze jako je tato, budou vždy velmi efektivní cestou, jak toho dosáhnout. Po návratu byl všem účastníkům zaslán dotazník spolu s doplňujícími otázkami. Z doplňujících otázek byly vybrány odpovědi, které jsou uvedeny jako citace a jsou přímo součástí této zprávy.

„Ve Švédsku je patrný kontinuální vztah a rozvoj venkova, který nebyl ničím přerušen po dlouhou dobu. Tamní obyvatelé jsou pevně zakořeněni na venkově, váží si přírodních zdrojů, které jim jejich země poskytuje a hlavně jsou na své produkty patřičně hrdí. Jejich oceněním jsou také zákazníci, kteří jako správní patrioti nakupují místní produkty a výrobky. V tomto směru se hodně odlišujeme. Návrat k podobnému modelu jako ve Švédsku bude ještě dlouhou a těžkou cestou. Moc děkuji organizátorům, že dokázali uspořádat tuto exkurzi, velmi si vážím možnosti se zúčastnit. Věřím, že tímto způsobem se může náš venkov měnit jen k lepšímu výchovou lidí, kteří jej ovlivňují.“

Martin Žabčík, Starosta obce Ratiboř, účastník exkurze.

„Zaujal mě způsob propagace života na venkově, jak motivovat veřejnost, aby upřednostnila žití a podnikání na vesnici než ve městě, nebo např. výrazná podpora místní produkce kvalitních potravin, ochrana životního prostředí vs. rozmanitost zemědělského prostředí, podpora živočišné výroby atd. Exkurze byla efektivní a měla „náboj“, podobné exkurze je třeba realizovat, účastník tak může získat mnoho nových poznatků, kontaktů, inspirace pro svou práci a hlavně rozhled.“

Bc. Ladislava Hradilíková, DiS. Starostka obce Vítonice, účastník exkurze

„Nejvíce mne zaujalo, jak Švédci řeší integraci imigrantů, projekty na podporu podnikatelů na venkově, realizace projektů spolupráce atd. Líbilo se mi, že jsme měli možnost se setkat s různými zájmovými skupinami (zástupci MAS, zástupci obcí, kraje, úředníky), ale i realizátory projektů, podobnými, jako jsme byli my - účastníci. Super byla i zastávka cestou v Německé MAS. Projekty na podporu podnikání na venkově by se určitě daly aplikovat i u nás.“

Ing. Petra Kucinová, MAS Šumperský venkov, z.s., účastník exkurze

„Exkurze byla dle mého názoru efektivní a určitě je dobré realizovat je i do jiných míst. Je dobré vědět, jak to dělají jinde a co jsou lidé schopni udělat, jaké překonávají překážky. Poučí nás to a některé příklady dobré praxe je i možné aplikovat v naší praxi.“

Jana Rýpalová, starostka obce Podolí, účastník exkurze

„Tuto exkurzi považuji za velmi efektivní a povedenou - nabitou informacemi, inspiracemi, nově navázanými kontakty i přátelstvími jak mezi zahraničními hostiteli, tak i mezi účastníky exkurze. Navíc je možné na takové exkurzi diskutovat i o běžných pracovních starostech, které člověk zrovna řeší, s kolegy ze stejného nebo podobného oboru. Toho si velmi cením a rozhodně jsem pro takovéto exkurze realizovat i v budoucnu.“

Iva Svobodová, MAS Šumperský venkov, účastník exkurze.

„Nejvíce mne zaujaly zkušenosti švédských partnerů s realizací projektů. Např. model deštníkových projektů, kdy MAS zodpovídá za konkrétní žadatele a jejich aktivity a sama rozděljuje prostředky od řídicího orgánu. Další inovativní projekty byl Wildpark v Německu, který byl klíčovým projektem a MAS na něj alokuje významnou část prostředků již v přípravě SCLLLD.“

Ing. Pavel Rada, MAS Východní Slovácko z.s., účastník exkurze

Zpracoval: Ing. Tomáš Čermák, koordinátor CSV RO Olomouc

Dne: 4. 11. 2019

